

Cumhur ve Cumhuriyet Sözcüklerinin Kökeni Hakkında Yazılanlar Ne Kadar Gerçekçi?

How realistic is what is written about the origin of the words Cumhur and Cumhuriyet?

Cumhur sözcüğü dil bilimciler tarafından ve dil bilimi alanında muhtelif çalışmaları olan dil bilimi disiplini dışındaki kimselerin neredeyse tamamı tarafından Arapça kökenli bir sözcük olarak açıklanmıştır. Örneğin S.Nişanyan Cumhur sözcüğünün kökenini açıklarken okuyucuya şu bilgileri iletmiştir¹:

Arapça cmhr kökünden gelen cumhūr “birikme, yığın, birikinti, halk kalabalığı” sözcüğünden alıntıdır. Daha fazla bilgi için cem maddesine bakınız. (cemahiriye, cumhur cemaat, cumhurbaşkanı, cumhurreisi

cumhuriyet, cümbür cemaat) [anonim, Ferec ba'd eş-şidde, 1451 yılından önce] fağfur u ekâbir u cümhūr [padişah ve büyükler ve sıradan halk] duru geldiler, izzet etdiler, oturdılar. & [Meninski, Thesaurus, 1680]

cümhūr: cem⁶ olmuş kavm. Major & praestantior pars hominum [halkın çokluk kesimi, kamu], & omnes, universi [tüm, herkes]. Usit. Respublica [halk idaresi].

Kendisi Cumhuriyet sözcüğü kökeni için de şöyle bir açıklama yapmıştır²:

Arapça cumhūr “çokluk, kalabalık, halk” sözcüğünden +īya(t)² ekiyle türetilmiştir. Daha fazla bilgi için cumhur maddesine bakınız. İsviçre ve Hollanda gibi ülkelerin yönetim biçimine Osmanlı kullanımında önceleri cümhūr adı verilirken, 19. yy'da cümhūriyet sözcüğü tercih edildi. Masdara eklenen +īyet eki müvelledir.

cemahiriye

Yeni Osmanlıca: “(Fr république karş.)” [Amedî Galib Efendi, Sefaret Mektupları, 1802]

França cümhūruna me'muriyetinize mebni ... Fransa cümheriyesinin mevālâtına dâir...

[Şinasi, Tasvir-i Efkâr makaleleri, 1862]

Amerika Memâlik-i Müctemi'âsı ahalisinden Cenublular, cümhūriyet idâresinde ve Hıristiyan mezhebinde oldukları halde...

[Ahmed Vefik Paşa, Lehce-ı Osmani, 1876]

cümhūr: ... Müntehab reis nezaretiyle hükümet. cümhūriyet.

Cumhur sözcüğü Arapçadan dilimize tekrar dönmüş olabilir fakat sözcüğün uzak kökleri Arapçada mı diye tekrar düşünmek gerekir. Ayrıca, S.Nişanyan tarafından yazılan bu sözlüğün ne kadar tutarlı veya ne derecede doğru yazılmış olup olmadığı ayrıca bir tartışma konusudur. Bu tartışmaya burada girmeyeceğiz ve zaten bazı sözlüklerin ne kadar tutarlı olup olmadığı konusuna değinen dil bilimcilerimiz olmuştur.³

¹ Bakınız, S.Nişanyan Sözlükte Cumhur maddesi; < <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/cumhur> >

² Bakınız, S.Nişanyan Sözlükte Cumhuriyet maddesi; < <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/cumhuriyet> >

³ Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY tarafından yazılmış olan, "BAZI ETİMOLOJİK SÖZLÜKLERİN TÜRK DİLİNE VERDİKLERİ ZARAR (Tietze-Eren-Nişanyan-Emiroğlu Örneği)" adlı makale; < <https://www.tarihistan.org/yazarlar/prof-dr-tuncer-gulensoy/bazi>

Burada Cumhur ve Cumhuriyet sözcüklerinin genel olarak Arap dilinden Türk diline alıntılandığı söylenebilir. Fakat bu sözcüğün gerçekten kökleri Arap dilinde mi işte bu yazıda bunun aslında sanıldığı gibi olmayabileceğine işaret edeceğiz.

Öyle ki bazı dilsel veriler bu sözcüğün Erken Türk dillerinden Arapçaya geçmiş olabileceği ve yeni biçimiyle Arapçadan Türkçeye geri dönmüş olabileceğini gösteriyor.

Sözcük çok büyük bir olasılıkla aslında **CEM** ve **HUR** sözcükleri birleşiminden oluşmuştur.

Burada sonraki HUR biçimi Arapçaya Eski Moğol dilindeki **HU** "insan/insanlar", "halk/insan-topluluğu" sözcüğünden geçme olabilir.

İngilizcedeki HUMAN "insan" sözcüğü de muhtemelen yine Eski Moğol dilindeki aynı **HU** sözcüğü kökteşi olmalıdır. Modern Mongol dilinde bu sözcük yine "insan/kişi" (*a person*) anlamında olmakla **xyH** |*khün*| biçimindedir. Bu sözcük çok büyük olasılıkla "İnsana ait" (of or belonging to man) anlamında kullanılmış olan Latince **humanus** sözcüğünün de kökündedir. Aynı zamanda Latince "insan" anlamında olabilecek 'homo' (man) sözcüğü (**hu**+man sözcüğü ses değeri yakını olan **ho**+mo biçimiyle aynı anlamda) kökündeki **ho-** ses değeriyle yine aynı **hu/xhu/khün** sözcüğü fonetik yakındır.⁴

Fakat "homosexual" (eşcinsel) sözcüğünde bulunan "**homo-**" Batı dil bilimi tarafından "kelime oluşturan öge" (*word-forming element*) olarak tanımlanmaktadır. Buna karşın İngilizcedeki **homogamy** sözcüğünde ise "cinsel açıdan farklı olmayan çiçekler taşıma durumu" anlamındaki sözcükten olmakla, **homo-** "aynı" + **-gami** ekiyle türemiştir (*condition of bearing flowers that do not differ sexually,* "from homo- "same" + -gamy) diye açıklanır. Burada **homo-** sözcüğüne bitişen '**-gamy**' eki yine "kelime oluşturan öge" olarak tanımlanmakla birlikte Batı dil bilimi tarafından şöyle açıklanır⁵;

Antropolojide "evlilik" ve biyolojide "döllenme" anlamına gelen kelimeyi oluşturan öge, Yunanca -gamia'dan, gamos "evlilik"ten gelir (bkz. gamet).

-gamy

word-forming element meaning "marriage" in anthropology and "fertilization" in biology, from Greek -gamia, from gamos "marriage" (see gamete).

Batı dil bilimi **-gamy** ve **gamete** sözcükleri arasında da bağlantı göstermiştir. Onlara göre İngilizcedeki **gamete** sözcüğü Yunanca **gamein** "**kariya götürmek (evlenmek)**" sözcüğü ile bağlantılıdır ve bu sözcük de Sanskritçe **jamih** "**erkek kardeş, kız kardeş**" ve **jama** "**gelin**" sözcüğü ile de bağlantılıdır. Görüleceği gibi Hint Avrupa dillerinin açıkladığı bu (**-gamy**) Yunanca **gamein** sözcüğünün ses değeri yakını Türkçe sözcükler Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde "**guma**" (kuma) ve bazı lehçelerde "**gâri**⁶-ma" (**garıma/karı-mak**), "karı", "kariya varmak/gitmek (evlenmek/çiftleşmek)" biçiminde geçen sözcüklerdir. Karı-mak sözcüğü ile karmak⁷ sözcükleri de birbirinin ses değeri yakındır.⁸

etimolojik-sozluklerin-turk-diline-verdikleri-zarar/7847/?fbclid=IwAR3Uahwvld5leCX8YqHep-1_Bb7WXJZPxCzwXfagE_JtVJIWOZGTC4_A1A >

⁴ *Fakat "homosexual" (eşcinsel) sözcüğünde bulunan "homo-" Batı dil bilimi tarafından "kelime oluşturan öge" (word-forming element) olarak tanımlanmaktadır. Öyle ki Latin dili bu sözcüğü gerçekten Türkçe veya Moğol dilinden alıntılamış olsaydı sözcüğün kaynağı olabilecek bu iki dilin her ikisinde de sözcüğün "insan" ve-veya "kişi" anlamlarında cinsiyet belirten bir öge yoktur.*

⁵ *Bakınız etymonline sözlükte -gamy maddesi < <https://www.etymonline.com/word/-gamy> >*

⁶ *Bakınız SözcükSözlükte gari (karı) maddesi < <https://sozce.com/nedir/127599-gari> >*

⁷ *Bakınız SözcükSözlükte karmak (çiftleşmek) maddesi < <https://sozce.com/nedir/184287-karmak> >*

⁸ *Karmak sözcüğü "karışmak" anlamındadır fakat karı-ma (karı- mak/kariya-varmak/çiftleşmek) biçimindeki sözcük muhtemelen halk ağızında karmak biçimine dönüştüğü için günümüzde Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde bu sözcüğün*

Türkçe **guma** sözcüğünün anlam içeriğinde ise şunlar görülebilir⁹;

1. Çok kadınla evli erkeğin karılarından biri.
2. Elti.
3. Bir erkekle evli iki kadının birbirine göre durumları.
4. Kadının üstüne gelen eş

Guma (kuma) sözcüğü Orta Türkçe döneminde de "cariye" ve "(erkek için) ikinci eş" anlamında kullanılmıştı.¹⁰

İngilizcedeki homogami sözcüğüne tekrar dönecek olursak, bu sözcüğün önündeki **homo-** "aynı" (İngilizcede "same") anlamındadır. Burada, Batılı dil bilimciler **homo** sözcüğü önündeki **hom-** anlam içeriğinde geçmişte, "aynı, birbirine-eşit, benzer" anlamları olduğunu yazarlar ve bu anlamlarında yine Yunancada **homos** (aynı olanların her birisi/hepsi birlikte anlamından dolayı) "**onların hepsi**" veya "**her biri**" ya da "**bir ve aynı**", anlamında olduğunu ve bu anlamın da geçmişte ilaveten "**iki veya daha fazlasına ait olan**" anlamına gelen "kelime oluşturucu öge" olarak "**ortaklaşa olmakla hepsi bir olarak, birlikte**" anlamında olduğunu yazmaktadırlar.¹¹

İşte bu noktada Türkçede "**hepsi birlikte**" anlamındaki '**hamı**' sözcüğü aklımıza geliyor.¹² Çünkü **homo** sözcüğünün Hint Avrupalı Dillerdeki eski anlamını verebilen veya onun yakını anlamdaki "**hamı**" sözcüğü aynı zamanda IE "**homo**" sözcüğünün de ses değeri yakınıdır. Yani, kıyaslanan bu sözcüklerdeki anlam örtüşmesi ve ses değeri yakınlığı açıkça mevcuttur.

Hamı sözcüğü Türk dilli coğrafyada yaygın biçimde kullanılmaktadır ve Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğüne göre de "**hepsi**" ve "**herkes**" anlamındadır. Bu sözcük Azerbaycan Türkçesi ve Asya'da çoklu ağızlarda geçmektedir ve günümüzde de "**hepsi**", "**herkes**", "**hepsi ortaklaşa olmakla**", "**hepsi bir olarak**", "**onların hepsi**", "**aynı olanların her birisi veya hepsi**", "**hepsi birlikte**" anlamlarında |**hamı**|, |**hammı**|, |**hamısı**|, |**hamsı**| gibi ses değeri biçimlerinde kullanılmaktadır.

"karışmak" ve "çiftleşmek" anlamları da geçmektedir. Burada "çiftleşmek" anlamının "karışmak" anlamından dönüştüğünü düşünen dil bilimciler de olabilir. Divanü Lügati't-Türk elyazmasında karmak sözcüğü anlamı "bir şeyi bir şeyle karıştırmak, katmak, karmak" biçimlerinde geçmektedir. Bu nedenle Eski Türkçe döneminde 1/1 aynı biçimde yazılı biçimini henüz bulmasam da (veya Eski Türkçe öncesinde) garıma / karıma biçiminde "kariya varmak / çiftleşmek" anlamında kullanılan bir sözcük olduğunu sözcük kökü olan karı, karu, garı, garı biçimlerinin varlığına dayanarak ileri sürmek mümkündür. Günümüzde karmak sözcüğü çok sayıda yörede halen "çiftleşmek" anlamında fakat daha çok hayvanlar için olmakla kullanılmaktadır. Kadın ve Hatun sözcükleri de birbirinin ses biçimi olup Orhun Yazıtlarında geçmektedir. Bazı dil bilimciler kadın sözcüğünün Soğud dili kökenli olduğunu söylese de bunun hiçbir kanıtı yoktur. Soğd dili bu sözcüğü kendisinden önceki Erken Türk dillerinden almış olabilir.

⁹ Bakınız SözcükSözlükte guma maddesi < <https://sozce.com/nedir/142380-guma> >

¹⁰ Bazı dil bilimciler bu sözcüğü Orta Farsça knig veya kanig "kız" sözcüğü ile bağlantılı göstermeye çalışsalar da bu ikisi arasında Farsçayı da köken kılacak kanıtlanmış bir bağlantı olmadığı gibi **guma/kuma** sözcükleri ile Farsça olduğu söylenen **kanig** veya **knig** sözcüğü arasında ses değeri yakınlığı ya da örtüşmesi de mevcut değildir. Bunlar arasında ses değeri ilişkisinden bahsedilecekse bu olsa olsa "uzaktan-yakınlık" diye yeni bir kavram yaratılacaksa söz konusu olabilir. Üstelik Moğol dilinde kuma sözcüğünü yine Türkçedeki anlamında geçmektedir ve Kaşgarlı'nın, Divan-i Lügati't-Türk elyazması eserinde de **küni** sözcüğü "kuma" anlamında geçmektedir. Dolayısıyla Farsça bu sözcüğe köken olamaz fakat ses değeri yakınlığı (veya uzaktan-yakınlık) Türkçe ağızlarında da görülmektedir. Kuman Kıpçak ağızında (Codex Cumanicus'da 1303 yılında) bu sözcük kuma biçiminde aynı anlamda ve Çağatay Türkçesinde (Babürname eserinde, 1530 yılında) guma-sı biçiminde "kuması" anlamında geçmektedir. Bu sözcükler Hint Avrupa dillerine alıntılanmışsa anlam kaymaları ile bu dillerde evrimini sürdürmüş olması oldukça mümkündür.

¹¹ Bakınız Etymonline sözlükte homo; < <https://www.etymonline.com/search?q=homo%20sapiens> >

¹² Bakınız SözcükSözlük, Hamı; < <https://sozce.com/nedir/148270-hami> >

Özellikle de bu sözcüğün Türk dili ağızlarındaki **hammı**¹³ / **hammisi**¹⁴ / ***hamma** / **hamı**¹⁵ / **hamsi**¹⁶ / **haması**¹⁷ ve **hamı** biçimleri Hint Avrupalı olduğu yazılan **homo** sözcüğü ses değeri yakındır.¹⁸

CEM sözcüğü ise Arapça "**toplanmak**" anlamında olsa da bu sözcük de Arapçaya Eski Türkçe '**çom**' sözcüğünden alıntılanmış olabilir. **Çom** sözcüğü Anadolu'da unutulmak üzere olsa da halen yaşadığı bölgeler bilinmektedir.¹⁹

Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğüne göre **ÇOM**²⁰ sözcüğü;

1. Küme, topluluk.

¹³ Bakınız SözcükSözlük, Hammı; < <https://sozce.com/nedir/148376-hammi> >

¹⁴ Bakınız SözcükSözlük, Hammisi; < <https://sozce.com/nedir/148377-hammisi> >

¹⁵ Kars, Azerbaycan coğrafyası ağızlarında bu biçimiyle bulunur.

¹⁶ Bakınız SözcükSözlük, Hamsi; < <https://sozce.com/nedir/148414-hamsi> >

¹⁷ Azerbaycan coğrafyası ağızlarında bu biçimiyle bulunur.

¹⁸ Ses değeri yakını yanı sıra Yunancada **homos** (aynı olanların her birisi/hepsi birlikte anlamından dolayı) "onların hepsi veya her biri ya da bir ve aynı", anlamında da örtüşme açıktır. Bu anlamın da yine Batılı dil bilimi adamlarının açıkladığı gibi geçmişte ilaveten "iki veya daha fazlasına ait olan" anlamına gelmesiyle bu örtüşmenin pekiştiğini söylemek mümkündür. Anlaşılan Hint Avrupa dillerinde bu sözcük zamanla "kelime oluşturuca öge" fonksiyonu kazanmış olarak (ya da kökü ve kök anlamı bulunmadığı için böyle yorumlanarak) "ortaklaşa olmakla hepsi bir olarak, birlikte" anlamında kullanılmaya devam etmiştir. Dahası Hint Avrupa dillerini inceleyen dil bilimciler homo sözcüğünün iki biçiminden birinde "benzer" (**same**) anlamını veren ögenin varsayımsal kök dillerinde bir zamanlar bulunduğu sanılan *sem "together with" (birlikte/bir-arada/hepsi-beraber-birlik-durumunda) anlamından geldiğini sanırlar ve bunları da yazarlar. Üstelik bunu yaparken homo sözcüğünde PIE sözcük kök dilde *somo- biçiminin erken bir kökü olarak *sem sözcüğü olduğunu şu açıklamayla; "from PIE *somo-, from root *sem- (1) "one; as one, together with" duyururlar. Ne var ki aynı dil bilimciler "same" sözcüğünü (benzer anlamındaki) sözcüğü açıklarken; "from PIE *samōs "same," from suffixed form of root *sem- (1) "one; as one, together with." Açıklaması yaparlar. Yani kökeni ortak dedikleri sözcüklerden birisine PIE *somo- diğere PIE *samōs açıklaması yapmışlardır. Fakat burada zaten PIE (Proto Indo European) Hint Avrupa kök dili dedikleri dilin meğer bir kökü daha varmış ve o kökte bunların her ikisi *sem biçimindeymiş. Yani anlayacağınız bunların Proto kök dillerinin de bir kök dili varmış. Biz de zaten aynı şeyleri yazıp duruyoruz. Fakat biz onlardan farklı olarak daha tutarlı, daha anlaşılır ve daha bilimsel ve daha mantığa yakın biçimde yazıyoruz ve diyoruz ki; "sizin PIE dediğiniz kök dilin kökündeki dilde bulunduğunu yazdığımız *SEM biçimindeki "together with" (birlikte/bir-arada/hepsi-beraber-birlik-durumunda) anlamındaki sözcük Türk dilinin sözcüğü CEM "hepsi beraber olacak biçimde veya birlikte toplanma/bir-araya gelme durumunun ifadesi" biçimindeki ve eski yazılı örnekleri de bulunan sözcüğünden başka bir şey değildir muhtemelen ki burada baştaki C sesi alan dillerde S biçimini almıştır ve bu ses değişikliğinin dil biliminde farklı dillerde olmakla çok sayıda örnekleri bilinir ve kaydedilmiştir. (Bakınız Etymonline.com sözlükte **homo** ve **same** maddeleri)

¹⁹ Bakınız, SözcükSözlük sayfasında ÇOM sözcüğü anlamı ve halen-kullanıldığı/kaydedilmiş olduğu iller/bölgeler; < <https://sozce.com/nedir/79071-com> >

²⁰ "Hepsi" (hamı/hammı) anlamındaki sözcüğünün eski ses biçimlerinden birisi olan HEP sözcüğü Kitabı Dede Korkut eserinde (1400 yılından önce) geçmektedir. **Hepsi** sözcüğü için Farsçayı köken gösteren dil bilimciler bu sözcüğün ses biçimlerinin Çağatayca dahil Türk dilinin farklı ağızlarında çok geniş bir coğrafyada kullanıldığını zaman zaman göz ardı ederler. Türk dilinde bu sözcüğün kullanımı daha geniş coğrafyada farklı ağızlarda görülür. Ayrıca Farsçadaki HAM biçimindedir ve bu da Hint Avrupa Dillerinde bahsedilen *SEM (öyle ki bu sözcük İngilizcedeki HOMO ve SAME sözcüklerinin PIE *somo- ve PIE *samōs köklerinin de kökü olarak tanımlanmış) biçiminin ses türevi olarak elbette (*SEM / *SAM > HAM) ses değeri yakındır. Fakat bunlar da esasen zaten Türkçedeki **CEM** biçimi kökünün alan dilde ses değeri değişmiş biçimidir. **CEM** sözcüğü ise Arapçada "toplanmak" anlamında olsa da bu sözcük de Arapçaya Eski Türkçe '**çom**' sözcüğünden alıntılanmış olabilir. **Çom** sözcüğü Anadolu'da unutulmak üzere olsa da halen yaşadığı bölgeler bilinmektedir.²⁰ Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğüne göre **ÇOM** sözcüğü "küme, topluluk, demet, deste" gibi anlamlara gelmektedir. Fakat sözcüğün CEM ses biçimi Arapçadan Türk diline geri dönmüştür. Türk dilinde kullanımı ölmek üzere olan Türkçe ÇOM biçimi Hint Avrupa Dillerinde *ÇEM biçiminden *SEM biçimine dönüşmüş olmalıdır. Sözcüğün CEM biçimi ise Yusuf Has Hacib'in Türkçe eseri olan Kutadgu Bilig elyazmasında 11. yüzyıl ortalarında (1070 yılından önce) geçmektedir. Sözcüğün ÇEM biçimi sözlü dilde bugün düşünülenden/bilinenden çok çok daha eski zamanlara gidiyor olmalıdır. ÇEM sözcüğü ses değeri yakını olan ÇEV sözcüğü ile başlayan Eski Türkçe çevür- "çevirmek/etrafini çevirmek/döndürmek" filinde "**birden çok şeyin etrafını çevirerek bir araya getirmek**" anlamı olması sebebiyle (ve çevre "etraf" sözcüğünün de aynı biçimde) ÇEM- > ÇEB- > ÇEP- uzak geçmişte ses değeri ayrışması yaşamış ortak kökün ses türevleri veya ÇE- sözcük kökünden olmalıdır. Dil bilimciler bunların bir kısmını farklı kökler olarak değerlendirirler de uzak geçmişte ortak kökten ayrışmış olmaları daha olasıdır denilebilir. Çünkü "çember", "çevre", "çeper", "çevirmek", "cemlemek", "çem" sözcüklerinin tamamının kök anlam havuzunda "etrafini çevirip bir araya getirmek", "etrafi çevirip belli bir yeri belirlemek/kaplamak/birleştirmek" gibi anlamlar olduğu anlaşılmaktadır. Türkçe sözcüklerde anlam içerik havuzu/çeşitliliği kökte bulunmaktadır ve kökteki anlamı sözcük ekleri değiştirmekte fakat çeşitlendirmektedir. Bu nedenle kök sözcükler sözlü kullanımda çok daha eski tarihlerden beri bulunuyor olmalıdır.

2. Ot veya çalı kümesi.
 3. Demet, deste, çiçek demeti.
- Gibi anlamlara gelmektedir.

Yani, bildiğin bizim eklemli dil grubundaki 'ÇOM HU' sözcükleri Arapçada bileşik sözcük şekline evrilmiş olabilir ve fakat anlam değişmemiş aynen kalmıştır. Öyle ki, 'çom hu' sözcükleri bir araya geldiğinde **"insan topluluğu"** anlamında kalmıştır.

Burada ikincil bir olasılık olmakla; 'ÇOM HU ER' üçlü sözcüklerden bitişme yapı da köken olarak düşünülebilir. Öyle ki bu durumda anlam **"insan kişisi/er-i topluluğu"** anlamını almaktadır.

İlaveten, Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğüne göre de Türkçedeki **hu** sözcüğü **"bu, şu, o"** anlamında da kullanılmaktadır. Bu sözcük de Moğol dilindeki **'hu'** sözcüğünün Türk dilinde anlam değiştirmiş biçimi olabilir veya tam tersine olmakla Moğol dili de sözcüğü Türk dilinden almış ve anlamını değiştirmiş olabilir. Doğal olarak bu konu bu detayda ayrıca incelenebilir.

Şimdi elbette bunları yazdığımız zaman eleştirmek veya küçümsemek maksadıyla Arapça güzellemesi yapacak ve bu açıklamaya kırk tür laf edecek tipler çıkacaktır. Önceden yazayım ki bu tip örtüşmeleri sadece tesadüf sanmak tam bir matematik bilmez cahil işidir. Çünkü çok dilli sözcük uzayında yan yana gelen farklı sözcüklerin oluşturduğu ses değerinin (fonetik değer) kıyasladığımız 'CUMHUR' sözcüğü ile yakın olması durumunun sırf tesadüfle açıklanması oldukça küçük bir ihtimaldir. Tam tersine matematik olasılıklar bakımından milyonlarca sözcüğün var olduğu çok dilli sözcük uzayında bu tip ses değeri ve anlam örtüşmeleri çok güçlü bir olasılıkla tesadüf değildir. Bu sebeple bilimsel mantık yürütme açısından bu örtüşmeyi ve dilsel bulguları not etmek ve bilimsel mantık yürütmeye dayalı dilsel kanıt olarak sunmak gayet mümkündür ve bilimseldir.

Bir başka biçimde tekrar edersek; Burada tarafımızdan kıyaslanan sözcüklerin her ikisinin fonetik değerlerinin kıyaslanan sözcükle tesadüfen uyması oldukça güçtür fakat anlamca örtüşüp fonetik değerce de tesadüfen uygun düşmesi neredeyse mümkün değildir. Bu bakımdan bilimsel mantık yürütülecekse bunların çok büyük olasılıkla Arapçadaki bu sözcüklerin en eski kökleri olabileceğini söylememiz mümkündür.

Kaldı ki bu sözcükler Arapçada Türkçe kökenli sözcüklerin ne ilki ne sonudur.

Arapçanın bazı sözcüklerinin nasıl kurulduğunu anlamak isteyen önce Prof. Naim Hazım Onat tarafından yazılmış olan "Arapçanın Türk Diliyle Kuruluşu 1 ve 2" kitaplarını edinip okumalıdır.

Arapça veya Farsça ya da Hint Avrupa dillerinin eski sözcük kaynağı esasen Erken Türk dilleri ve Eski Kıpçak, Tatar, Saka, Oğuz ağızları ve Moğol ağızlarıdır. Bu böyledir. Gösterdiğimiz bu sonuçları kabul edelim veya etmeyelim Prof. Naim Hazım Onat tarafından gösterilmiş çok sayıda farklı sözcük için de benzeri örtüşmeler mevcuttur. İşte bu durumun kendisi çok sayıda sözcükte fonetik değer ve anlamca örtüşmenin çok dilli sözcük uzayında kesinlikle tesadüfi görülmemesi gerektiğini net biçimde göstermiştir. Buna karşın dil bilimciler Prof. Naim Hazım Onat tarafından sunulan kanıtları ve bulguları neredeyse tamamen göz ardı etmekte ve bu konuyu makalelerinde (*az sayıda örnek hariç olmakla*) dile getirmemektedirler.

Ahmet Ardıç

Ekim 2023